

Допомогли один одному бути разом

В Україні в минулому році в порівнянні з попереднім збільшилась кількість шлюбів, а розлучень зменшилось. Про це заявила на прес-конференції головний спеціаліст Департаменту в справах цивільного стану громадян Укрдержреєстру Олександра Падучак. За її словами, найменше розлучень зареєстровано в західному регіоні, зокрема серед інших областей і в Рівненській.

Кажуть, не дивно, що розлучаються, а дивно, що живуть. До однієї з таких сімейних пар, яка відзначає 50 років подружнього життя, й завітали нещодавно в гості. Господиня **Любов Прозапас** родом із Малих Цепцевич, де народилась у 1942-ому, коли німці вступили в село. Вона та брат - найменші, а в батьків усіх було шестеро. Дуже хотіла вчитися, закінчила 7 класів, а 8-й — у вечірній школі в рідному селі. «Тоді не було ні газет, ні радіо», - розповідає **Любов Юрївна**. А воду 14-літня дівчинка носила коромислом до хати за два кілометри. Коли виповнилось 20, вийшла заміж. Її обранець **Володимир Прозапас** закінчив Сарненське ПТУ-21, де освоїв фах не лише тракториста, а й водія сільськогосподарських машин. У Казахстані працював на цілинних землях, потім — у Черному трактористом. А в 70-х влаш-

тувався в ПМК-81 кранівником і 22 роки виконував меліоративні роботи. 30 літ **Володимир** і **Люба** прожили серед лісу, на хуторі. І якщо для молодої жінки це місце було навіть чимось схожим на в'язницю, то чоловік і досі з захопленням розповідає про ті часи. «Навіть не уявляєте, яка природа! В саду — майже 300 фруктових дерев. («А білити їх треба було цілий день», - додає **Любов Юрївна**). Вийдеш на ганок, - гриби, брусниці, ожини». Тримали в господарстві 4 корови, свинятку, 3 телят, не кажучи вже про птицю. І до всього треба було докласти жіночі руки. Часу вільного не мала, щоб перепочити.

«Тепер молодь в Америку їде, залишає рідну країну заради чужої, де й мови не знає, й люди інші, - мовить збагачена життєвим досвідом жінка. — Не розуміють, що Америка — в Україні».

Подружжя **Прозапасів** народило й виховало 4 сини та доньку, має 13 онуків. У господині - відмінна пам'ять, яку демонструє, розповідаючи про дітей. Син **Юрій** навчався на сантехніка в Рокитному. На практику поїхав у Миколаїв, а в неповних 18 забрали в армію. Молилась день і ніч за нього, коли півроку був у Самарканді. Думала, лише б витримав. І Бог почув мате-

ринські молитви. Закінчував службу в тодішній Чехословаччині. Донька **Ніна** після 8 класу вступила до Рівненського кооперативного технікуму. Направили в Острожець Млинівського району, де живе й досі. **Микола** відбував армійську службу в Цительсько, що в Грузії, **Віктор** - у Німеччині, і лише **Олександр** в Україні - Івано-Франківську. Сини змалку слухняними були, не пили, не курили, ніколи копійки без дозволу не взяли. Це вже після армії ховались, щоб мама не бачила цигарки в руках. **Микола** зараз живе в Кіровоградській області. **Віктор** працює на залізниці в Сарнах. А **Сашко**, після двох років служби в десантних військах, з дружиною мешкають біля батьків, доглядають їх. Бабуся пам'ятає день народження кожного з онуків, не залишає поза увагою й тих, хто живе далеко. Коли збираються разом, згадує колишнє життя, як вчилася, як залишала 5-річних маленьких дітей у хаті, а сама йшла на роботу, в поле. Ховала сірники, ножі та добре закривала колодязь. 30 років на хуторі без електричного світла вишивала при гасовій лампі рушники, прострадла, наволочки, і гачком плела, і на ткацькому верстаті ткала килимові доріжки... За літо не вистачало блузок, адже на плечах треба було носити і

сіно, і солому, і дрова. Та й на городі роботи було вдосталь.

Прозапаси й зараз садять необхідну городину біля хати, щоб було своє. Лише помідорів декілька сортів. А скільки квітів! Лишень пригріє сонечко, цвітуть аж до осені.

50 років разом. Це ціле життя. «Що б порадили молодим, аби сім'ї були міцними?» — запитала в подружньої пари. З юнацькими бісиками в очах **Володимир Андрійович** відповів: «Дуже просто. Тримати багато статку, город, щоб не було часу заглядати направо чи наліво». А **Любов Юрївна** додала: «Чоловіки щоб не захоплювалися алкоголем, а жінки щоб їсти готували, тримали оселю в чистоті, прали...».

У подружжя, яке прожило разом півстоліття, ніколи не виникало гучних сварок, не було й такого, щоб не говорили один із одним день чи два. Читає і думає: чому в нас часто виходить навпаки і як навчитися жити з розходженнями між чоловіком і жінкою,

приймати їх і навіть використовувати на користь стосунків? Можна вибрати, як мінімум, три варіанти. Скажімо, озлобитися на протилежну стать за те, що довела до сказу, й проводити весь час у роботі чи в постійних скаргах на ненависних чоловіків чи нестерпних жінок. Або відмовитись від партнера взагалі й купити якусь чарівну домашню тваринку. І насамкінець, довідатися все про того, хто поруч, щоб навчитися розуміти його й мати таке життя, на яке заслуговуєте. І, зрештою, може, варто прислухатися до порад **Любові** й **Володимира Прозапасів** перестати воювати й спробувати зрозуміти один одного.

Марія КУЗЬМИЧ.
Фото **Василя СОСЮКА.**